

POSTANOWIENIE

Dnia 21 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. S.
przeciwko U. AG z siedzibą w W. (Austria)
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 21 października 2016 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 maja 2015 r., sygn. akt V ACz (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Powód M. S. pozwem z 24 marca 2014 r. wniósł o zasądzenie od pozwanej U. AG (dalej: „U.”) z siedzibą w W. (Austria) kwoty 250 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, kwoty 102 500 zł jako skapitalizowanej renty z tytułu zwiększonych potrzeb i zmniejszonych widoków powodzenia na przyszłość za okres od dnia 7 lipca 2011 r. do dnia 7 marca 2014 r., kwoty 1 769,64 zł tytułem zwrotu poniesionych kosztów leczenia w czasie pobytu w szpitalu, tj. do dnia 7 lipca 2011 r., a także kwoty 2 500 zł miesięcznie płatnej z góry, poczynawszy od dnia 7 marca 2014 r., jako bieżącej renty z tytułu zwiększonych potrzeb i

zmniejszonych widoków powodzenia na przyszłość na podstawie art. 444 § 2 k.c. Ponadto wniósł o ustalenie, że U. będzie ponosiła odpowiedzialność za ewentualną szkodę, jaka powstanie w przyszłości wskutek wypadku, któremu uległ w dniu 24 marca 2011 r. w F. (Austria).

Uzasadniając swoje żądanie powód wskazał, że od dnia 23 marca 2011 r. przebywał na urlopie wypoczynkowym w F. (Austria). Zakwaterowany był w pensjonacie „F.” (F.), prowadzonym przez S. E. W dniu 24 marca 2011 r. uległ wypadkowi polegającemu na upadku ze schodów, gdy udając się do toalety omyłkowo otworzył drzwi prowadzące do piwnicy.

S. E. ubezpieczyła swoją odpowiedzialność cywilną w U.. Powód, powołując się na art. 822 § 4 k.c., wystąpił z bezpośrednim powództwem przeciwko U. (*actio directa*). Jako podstawę odpowiedzialności wskazał art. 415 k.c.

U. w odpowiedzi na pozew podniosła zarzut braku jurysdykcji krajowej, powołując się na regulacje rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. WE z 2001 r., L 12, s. 1 ze zm.; polskie wydanie specjalne Dz. Urz. UE rozdział 19, t. 4, s. 42 ze zm.; dalej: „rozporządzenie nr 44/2001”).

Pierwotnie Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z dnia 11 grudnia 2014 r. oddalił zarzut braku jurysdykcji i odmówił odrzucenia pozwu. Następnie jednak w postanowieniu z dnia 13 lutego 2015 r. uchylił postanowienie z dnia 11 grudnia 2014 r. i odrzucił pozew.

Sąd Okręgowy przyjął, że w świetle art. 9 ust. 1 lit. b) w zw. z art. 11 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 poszkodowany może pozwać przed sąd swojego miejsca zamieszkania w państwie członkowskim ubezpieczyciela mającego siedzibę w innym państwie członkowskim, jeżeli na bezpośrednie pozwanie ubezpieczyciela pozwala prawo krajowe poszkodowanego. Prawo polskie otwiera taką możliwość w art. 822 § 4 k.c. Następnie jednak uznał, powołując się na art. 65 rozporządzenia nr 44/2001, że regulacji zawartej w art. 11 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 nie stosuje się do Austrii. Doprowadziło go to do wniosku, że art. 11 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 nie ma zastosowania w stosunku do pozwanych

z Austrii, w związku z czym sądy polskie nie mają jurysdykcji w przedmiotowej sprawie.

Powód wniósł zażalenie na postanowienie z dnia 13 lutego 2015. Zarzucił w nim naruszenie art. 65 rozporządzenia nr 44/2001 przez jego błędną wykładnię, która polega na tym, że przepis ten ma wyłączać zastosowanie art. 9 ust. 1 lit. b) w zw. z art. 11 rozporządzenia nr 44/2001 w stosunku do podmiotów pochodzących z Austrii, podczas gdy wyłącza on jedynie zastosowanie art. 9 ust. 1 lit. b) w zw. z art. 11 rozporządzenia nr 44/2001 w razie, gdy postępowanie toczy się w Austrii. Ponadto powód zarzucił naruszenie art. 24 rozporządzenia nr 44/2001, mające polegać na tym, iż Sąd Okręgowy nie uwzględnił tego, iż pozwany wdał się w spór przed sądem polskim.

Rozpoznając zażalenie Sąd Apelacyjny w (...) podzielił pogląd, że art. 65 rozporządzenia nr 44/2001 powoduje, iż w stosunku do pozwanych pochodzących z Austrii nie wchodzi w grę stosowanie art. 11 rozporządzenia nr 44/2001. Podkreślił, że między U. jako ubezpieczycielem a powodem nie zachodzi żaden stosunek obligacyjny. U. ponosi odpowiedzialność na zasadzie umowy ubezpieczenia zawartej z podmiotem bezpośrednio odpowiedzialnym za szkodę. Jest w związku z tym osobą trzecią wobec powoda.

Sąd Apelacyjny oddalił zarzut naruszenia art. 24 rozporządzenia nr 44/2001 wskazując, że U. wdała się w spór po to, aby podnieść (również) zarzut braku jurysdykcji krajowej, co w świetle tego przepisu nie powoduje jej ustanowienia.

Postanowieniem z dnia 29 maja 2015 r. Sąd Apelacyjny oddalił więc zażalenie powoda na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 13 lutego 2015 r.

Powód wniósł skargę kasacyjną od postanowienia z dnia 29 maja 2015 r. W ramach drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzucił naruszenie art. 65 w zw. z art. 11 ust. 2 i art. 9 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut zmierza do wykazania, że Sądy pierwszej i drugiej instancji błędnie przyjęły, iż stosowanie art. 9 ust. 1 lit. b) w zw. z art. 11 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 z mocy art. 65 rozporządzenia nr 44/2001 jest wyłączone w stosunku Austrii jako państwa członkowskiego, podczas gdy art. 65 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 ma prowadzić do wyłączenia stosowania art. 9 ust. 1 lit. b) w zw. z art. 11 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 jedynie w postępowaniach zawisłych przed sądami Austrii. Skarżący powód wskazał także, że wyłączenie, które wynika z art. 65 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001, dotyczy jedynie tzw. powództw interwencyjnych, a takim nie jest bezpośrednie powództwo poszkodowanego przeciw ubezpieczycielowi, o którym to powództwie mowa w art. 11 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001.

Powództwo przed Sądem Okręgowym w G. zostało wniesione przed dniem 10 stycznia 2015 r. W świetle art. 66 ust. 1 w zw. z art. 32 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE z 2012 r., L 351, s. 1 ze zm.) w sprawie nie mają zatem zastosowania przepisy tego rozporządzenia. Miarodajne są w związku z tym przepisy rozporządzenia nr 44/2001.

Ocena jurysdykcji krajowej sądów polskich w niniejszej sprawie na podstawie przepisów rozporządzenia nr 44/2001 jest uzasadniona tym, że spełniona jest – poza przynależnością sprawy do jego przedmiotowego zakresu zastosowania (art. 1 ust. 1 zd. 1 rozporządzenia nr 44/2001) – przesłanka jego zastosowania pod względem podmiotowym w postaci warunku, aby pozwany miał miejsce zamieszkania (siedzibę) w państwie członkowskim (art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001), gdyż U. ma siedzibę w Austrii. Przedmiotowa sprawa jest sprawą dotyczącą ubezpieczenia w rozumieniu rozporządzenia nr 44/2001, ponieważ powód dochodzi odszkodowania za szkodę przeciw ubezpieczycielowi, u którego swoją odpowiedzialność cywilną ubezpieczył podmiot, który ma być odpowiedzialny za szkodę. Jurysdykcja krajowa podlega wobec tego ocenie na podstawie art. 8-14 rozporządzenia nr 44/2001 przy uwzględnieniu art. 4 i art. 5 pkt 5 oraz art. 65 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001.

W art. 11 rozporządzenia nr 44/2001 uregulowano jurysdykcję krajową dla trzech wypadków, które należy odróżnić od siebie. Po pierwsze, chodzi o powództwo interwencyjne przeciw ubezpieczycielowi w postępowaniu wywołanym powództwem poszkodowanego przeciw ubezpieczonemu (art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001). Po drugie, chodzi o bezpośrednie powództwo poszkodowanego przeciw ubezpieczycielowi (art. 11 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001). Po trzecie, chodzi o przypozwanie ubezpieczającego lub ubezpieczonego w postępowaniu wywołanym bezpośrednim powództwem poszkodowanego przeciw ubezpieczycielowi (art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 44/2001).

Powództwo interwencyjne znane jest systemom romańskim. Powództwo to służy wciągnięciu osoby trzeciej do toczącego się postępowania głównego albo jej wejściu do tego postępowania. Efektem tego powództwa jest to, że w postępowaniu głównym zapada nie tylko wyrok pomiędzy pierwotnymi stronami tego postępowania, ale także wyrok w stosunku do osoby trzeciej. Funkcjonalnym odpowiednikiem omawianego powództwa w systemach germańskich oraz w prawie polskim, jest – w zakresie tu relewantnym – instytucja przypozwania (art. 84-85 k.p.c.).

W związku z tym, że powództwo interwencyjne w ogóle albo w przeważającym zakresie nie jest znane w niektórych państwach członkowskich, a jego funkcjonalnym odpowiednikiem pozostaje ewentualnie instytucja przypozwania, przepis art. 65 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi, że w państwach tych zastosowanie ma właśnie ta instytucja zamiast powództwa interwencyjnego. W art. 65 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 wymieniono wprawdzie w tym kontekście tylko Niemcy, Austrię i Węgry, ale w istocie przepis ten obejmuje również Polskę. Pomijając bowiem irrelevantny w kontekście niniejszej sprawy wyjątek w postaci interwencji głównej (art. 75 k.p.c.) prawu polskiemu nie jest znane powództwo interwencyjne w postaci, o której mowa. Dla sytuacji, której to powództwo dotyczy, przewidziana jest instytucja przypozwania (art. 84-85 k.p.c.).

W kontekście treści art. 11 rozporządzenia nr 44/2001 znaczenie art. 65 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 ograniczone jest do sytuacji, której dotyczy art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001, i ewentualnie do sytuacji, którą ma na względzie art.

11 ust. 3 rozporządzenia nr 44/2001. Polega ponadto na tym, że w państwach, których systemy prawne nie znają rozwiązań takich jak powództwo interwencyjne, stosuje się instytucję przypozwania, nie dochodzi natomiast do wyłączenia prowadzenia w tych państwach postępowania.

Przepis art. 65 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 nie odnosi się zaś w żadnym razie do uregulowanej w art. 11 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 jurysdykcji krajowej dla bezpośredniego powództwa poszkodowanego przeciw ubezpieczycielowi. Innymi słowy, art. 65 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 nie może wyłączać stosowania w którymkolwiek z państw członkowskich podstawy jurysdykcji krajowej przewidzianej w art. 11 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001.

W związku z tym za trafny należy uznać zarzut naruszenia art. 65 ust. 1 w zw. z art. 11 ust. 2 i art. 9 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001. Uzasadnia to uchylenie zaskarżonego postanowienia z dnia 29 maja 2015 r. i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w (...) powinien zbadać jurysdykcję krajową sądów polskich w niniejszej sprawie na podstawie art. 9 ust. 1 lit. b) w zw. z art. 11 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001. Uwzględnić przy tym powinien, że zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 13 grudnia 2007 r., C-463/07, w sprawie *FBTO Schadeverzekeringen NV p. Jack Odenbreit* (www.eur-lex.europa.eu), poszkodowany – w związku z odesłaniem w art. 11 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 (również) do art. 9 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 44/2001 – może wytoczyć bezpośrednie powództwo w państwie członkowskim przed sądem miejsca, w którym znajduje się jego miejsce zamieszkania, ale pod warunkiem, że takie bezpośrednie powództwo jest dopuszczalne. Dopuszczalność tę ocenia się – w tym zakresie – jednak nie wprost na podstawie prawa państwa członkowskiego, przed którego sąd zostaje wniesione powództwo, jak to przyjęły w niniejszej sprawie Sądy pierwszej i drugiej instancji, wskazując na art. 822 § 4 k.c., lecz na podstawie prawa właściwego wskazanego miarodajną normą kolizyjną. Trzeba w związku z tym mieć na względzie wskazania wynikające z treści art. 18 rozporządzenia (WE) nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca

2007 r. dotyczącego prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych („Rzym II”) (Dz. Urz. UE z 2007 r., L 199, s. 40).

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

aj

r.g.